

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตและการแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดสูงสุด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาจากการจัดสนทนากลุ่มย่อยตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของการเกิดกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 3 ขั้นตอนการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ตอนที่ 4 ปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าและแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 1 บริบทการเกิดกลุ่มผลิตผ้าและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

วิธีการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติและการเกิดกลุ่มของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ทอผ้าในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล

กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาลได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี 2538 โดยการรวมกลุ่มของกลุ่มสตรีที่ได้ทำการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านช่างเคิ่ง ซึ่งมีการทำกันมาแต่เดิมเพื่อใช้ในครัวเรือน และมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ รวมทั้งมีอุปกรณ์ในการทอผ้า ที่ได้รับมรดกสืบทอดมาจากรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย อยู่แล้ว

โดยวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ เพื่อเพิ่มรายได้เสริมจากอาชีพหลัก คือ การทำการเกษตรให้กับสมาชิกในชุมชน และเพื่อทำการปรีกษาหรือเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการผลิตและแปรรูป รวมไปถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ของสมาชิกในตำบลบ้านตาล

กิจกรรมทอผ้าของกลุ่มได้มีการพัฒนาและความต้องการเข้าร่วมกลุ่มของคนในชุมชนมีมากขึ้น สาเหตุเนื่องจากความแห้งแล้งในเรื่องการเกษตร (ขาดแคลนน้ำ) เพาะปลูก ได้ผลผลิตที่ไม่

แน่นอน จึงหันมาทำอาชีพเสริมกันมากขึ้น จุดนี้เองที่ทำให้ความคิดของคณะกรรมการของกลุ่มเปลี่ยนไป คือทำอะไร จะขายสินค้าให้ได้มากขึ้น และคิดถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า จึงได้ไปอบรม หาความรู้เพิ่มเติมให้กับสมาชิกในเรื่องตลาดยาสีฟัน และตลอดจนถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในแบบต่างๆ

ในปีพ.ศ. 2542 ทางกลุ่มมีสมาชิกเข้ามาเพิ่มมากขึ้น แต่ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายยังไม่เป็นที่รู้จัก สมาชิกกลุ่มได้มีแนวความคิดที่จะจำหน่ายและนำเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยให้ประธานหรือกรรมการกลุ่มที่มีบุตรสาว ที่เรียนหนังสือในตัวเมืองเชียงใหม่ ได้เข้ามาช่วยเหลือ เรื่องการขายโดยเป็นตัวแทนรับ สินค้า ไปวางจำหน่ายในงานต่างๆ ในตัวเมืองเชียงใหม่ โดยมีหน่วยงานรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวช่วยให้มีรายได้เพียงพอที่จะอยู่รอดต่อไป แต่ทางกลุ่มก็ยังคงประสบปัญหาอีกมากมาย ถึงแม้ว่าในช่วงเวลานั้นความต้องการผ้าฝ้ายของตลาดมีสูง เนื่องจากรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับตลาด และด้วยจากประสบการณ์ของผู้ทำการตลาดมีน้อย จึงมีความผิดพลาดไปมาก ในเรื่องของทำให้ทุนไปจมอยู่กับสินค้าที่ผลิตขึ้นมาแล้วขายไม่ได้ จึงทำให้ทางกลุ่มต้องหาวิธีปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์

ต่อมาในปี 2544 กลุ่มฯ ได้พัฒนาเรื่องการแปรรูปเสื้อผ้าให้ได้มาตรฐานและได้ก่อตั้งโรงเย็บโดยรับสมาชิกเพิ่มเข้ามา และมีหัวหน้าทีมตัดเย็บเป็นผู้ดูแล ให้ความรู้เรื่อง การเย็บ และเย็บกันอย่างต่อเนื่องเวลา 1 ปี ซึ่งในช่วงนี้ทางกลุ่มไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจากหน่วยงานของภาครัฐ ทางกลุ่มได้ทดลองนำผลผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติที่ทำกันเองในชุมชนออกไปจำหน่าย โดยการออกร้านแสดงสินค้าตามงานจัดแสดงในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงการนำสินค้าไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งในปี 2545 รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์ประจำตำบล ในโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจึงได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีให้เป็นสินค้าประจำตำบลบ้านตาล โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาล ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตโดยกลุ่มจะมีการนำออกจำหน่ายตามงานที่ส่วนราชการต่าง ๆ แจ้งให้ทราบ เทศกาลงานฤดูหนาว งานผ้าทอ ที่จัดโดยสำนักงานอุตสาหกรรมภาคเหนือ เป็นต้น เพื่อให้หารายได้เข้ากลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มฯ ได้พยายามหาตลาดส่งในเรื่องของเสื้อผ้ามากขึ้น เช่น ส่งไปขายที่จตุจักร และเคลื่อนลงไปขายที่ภาคใต้ สุราษฎร์ธานี หาดใหญ่ ภูเก็ต และไปถึงประเทศมาเลเซีย

ปีพ.ศ. 2547-2548 ผลิตภัณฑ์ของเริ่มเป็นที่รู้จักของตลาดดังกล่าว และมีองค์กรเอกชนที่ทางกลุ่มได้มีโอกาสเข้าไปเป็นสมาชิกได้เข้ามาช่วยเหลือด้านการพัฒนาเรื่องการตลาดบน โดยทำการผลิตสินค้าแบบจำเพาะตามความต้องการของลูกค้าในจำนวนน้อยชิ้นแต่ขายได้ราคาและมีคุณค่า เน้นขายเรื่องราวให้น่าสนใจมากขึ้น โดยการนำเสนอขายโดยการจัดนิทรรศการทำ

แคตตาล็อกบ้าง ทำให้ทางกลุ่มได้มีโอกาสได้เรียนรู้และมีความคิดในการทำงาน ทำให้มีสินค้าที่มีคุณภาพ การดำเนินการของกลุ่มได้มีโอกาสพัฒนาการขาย พัฒนาสินค้า พัฒนาบรรจุภัณฑ์ และพร้อมกันนั้นได้มีโอกาสรู้จักลูกค้าที่หลากหลายขึ้น จึงมีการคัดเลือกที่จะเจรจากับลูกค้าแบบใด ทั้งนี้โดยมีหน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น กรมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน ทางกลุ่มได้มีการเริ่มสร้างตราสินค้าในนาม “จันทร์หอมผ้าทอมือ” และได้มีการตราสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักและจดจำมากขึ้น และพร้อมกันนี้ได้ติดต่อกับลูกค้าต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งคงเป็นลูกค้าประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ และเริ่มมีการเปิดตลาดเพื่อการส่งออกมากขึ้น และให้ความสำคัญกับลูกค้ารายใหญ่มากขึ้น โดยมีการเจรจาติดต่อกับลูกค้าด้วยตัวเองมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักและมีประสบการณ์โดยตรง ในเรื่องความต้องการของลูกค้า และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มและลูกค้าโดยตรง ทำให้สินค้าที่ผลิตตรงตามความต้องการของลูกค้ามากที่สุด และที่สำคัญที่กลุ่มจะดำเนินการต่อไปคือ การพัฒนาการผลิต ตัวสินค้าคุณภาพมาตรฐานในเรื่องกลุ่มและตัวสินค้า ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และตลอดจนถึงการพัฒนาเรื่องของบุคลากรที่จะทำงานในเรื่องติดต่อประสานงานการติดต่อสื่อสาร คอมพิวเตอร์ รวมถึงการติดต่อสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ผลการศึกษาแสดงปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกของกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดห้วยเขียงใหม่ ปრაภผลดังนี้

2.1.1 การมีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 70.6 มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 24.14 มีตำแหน่งกรรมการ และร้อยละ 5.26 เป็นประธาน ดังตาราง 3

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามสถานภาพในกลุ่ม

n=95

สถานภาพในกลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประธาน	5	5.26
กรรมการ	22	24.14
สมาชิก	67	70.6
รวม	95	100.0

2.1.2 เพศ

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายข้อมสี่ธรรมชาตินำตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่ร้อยละ 5.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 94.7 เป็นเพศหญิง ดังตาราง 4

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามเพศ

n=95

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	5	5.3
หญิง	90	94.7
รวม	95	100.0

2.1.3 อายุ

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายข้อมสี่ธรรมชาตินำตำบลบ้านตาล ร้อยละ 63.26 มีอายุระหว่าง 53-65ปี รองลงมา คือ ร้อยละ 24.21 มีอายุระหว่าง 41-52 ปี และ ร้อยละ 12.63 มีอายุระหว่าง 28-40 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายข้อมสี่ธรรมชาตินำตำบลบ้านตาล มีอายุน้อยที่สุดคือ 28 ปี อายุมากที่สุด 63 ปี และอายุเฉลี่ย 46 ปี ดังตาราง 5

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามอายุ

n=95

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
28-40 ปี	12	12.63
41-52 ปี	23	24.21
53-65 ปี	60	63.26
รวม	95	100

อายุเฉลี่ย 46 ปี

อายุสูงสุด 63 ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.2

อายุต่ำสุด 28 ปี

2.1.4 สถานภาพสมรส

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ร้อยละ 82.1 มีสถานภาพสมรส และ ร้อยละ 17.9 มีสถานภาพโสด ดังตาราง 6

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามสถานภาพสมรส

n=84

สถานภาพสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	15	17.9
สมรส	69	82.1
รวม	84	100.0

หมายเหตุ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไม่ให้ข้อมูลจำนวน 11 คน

2.1.5 ระดับการศึกษา

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.2 สำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา คือ ร้อยละ 7.1 ระดับมัธยมตอนต้น และร้อยละ 4.7 ไม่ได้ รับการศึกษา และสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรี ร้อยละ 3.5 ดังตาราง 7

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามระดับการศึกษา

n=85

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	69	81.2
มัธยมตอนต้น	6	7.1
มัธยมตอนปลาย	3	3.5
ปริญญาตรี	3	3.5
ไม่ได้รับการศึกษา	4	4.7
รวม	85	100.0

หมายเหตุ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไม่ให้ข้อมูลจำนวน 11 คน

2.1.6 อาชีพ

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่มีอาชีพ คือ ทอผ้า คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมา คือ มีอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 14.7 และ 10.5 ตามลำดับ ดังตาราง 8

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามอาชีพหลัก

n=95

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	10	10.5
รับจ้าง	3	3.2
ค้าขาย	14	14.7
ทอผ้า	51	53.7
ย้อมผ้า	6	6.3
อื่นๆ	8	8.4
มี 2 อาชีพ	3	3.2
รวม	95	100.0

2.1.7 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.47 มีสมาชิกในครอบครัว ระหว่าง 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 10.53 มีสมาชิกในครอบครัว ระหว่าง 1-3 คน โดยมีสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด 2 คน มากที่สุด 6 คน สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.5 คน ดังตาราง 9

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามจำนวนสมาชิก

n=95		
จำนวนสมาชิก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-3 คน	85	10.53
4-6 คน	10	89.47
รวม	95	100.0

สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.5 คน

สมาชิกในครอบครัวสูงสุด 6 คน
สมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 2 คน

2.1.8 บทบาทในกระบวนการทอผ้า

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ร้อยละ 40.0 มีบทบาทเป็นผู้ทอผ้า รองลงมา ร้อยละ 30.6 เป็นผู้ที่มีบทบาทในการย้อมสี และ ร้อยละ 20 มีบทบาทในการขึ้นเครื่อง ส่วนผู้ที่มีบทบาทในการปั่นฝ้าย และกรอฝ้าย คิดเป็นร้อยละ 4.7 ดังตาราง 10

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามบทบาทในกระบวนการทอผ้า

n=85		
บทบาทในกระบวนการทอผ้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ปั่นฝ้าย	4	4.7
ผู้กรอฝ้าย	4	4.7
ผู้ย้อมสี	26	30.6
ผู้ทอ	34	40.0
ขึ้นเครื่อง	17	20.0
รวม	85	100.0

หมายเหตุ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไม่ให้ข้อมูลจำนวน 11 คน

2.1.9 รายได้จากการทอผ้า

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ร้อยละ 44.21 มีรายได้จากการทอผ้าในช่วง 7,001-8,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 27.37 และ 17.89 มีรายได้จากการทอผ้าในช่วง 5,001-6,000 บาท และ 6,001-7,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากการทอผ้าต่ำสุด คือ 4,000 บาท รายได้จากการทอผ้าสูงสุด 8,000 บาท และรายได้จากการทอผ้าเฉลี่ย 6,221.05 ดังตาราง 11

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามรายได้จากการทอผ้า

n=95

รายได้จากการทอผ้า (บาท/เดือน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4,000-5,000 บาท	10	10.53
5,001-6,000 บาท	26	27.37
6,001-7,000 บาท	17	17.89
7,001-8,000 บาท	42	44.21
รวม	95	100.0

รายได้จากการทอผ้าเฉลี่ย 6,221.05 บาท
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1622.1797 บาท

รายได้จากการทอผ้าสูงสุด 8,000 บาท
รายได้จากการทอผ้าต่ำสุด คือ 4,000 บาท

2.1.10 แหล่งเงินทุนและสินเชื่อ

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ร้อยละ 58.9 ใช้เงินของตัวเองเป็นแหล่งเงินทุนในการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ รองลงมา ร้อยละ 12.6 และ 11.6 กู้ยืมเงินออมของกลุ่ม และยืมมาจากสองแหล่งเงินทุน ตามลำดับ ดังตาราง 12

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามแหล่งเงินทุนและสินเชื่อ

n=95

แหล่งทุนและสินเชื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ของตนเอง	56	58.9
เงินออมของกลุ่ม	12	12.6
ธกส	6	6.3
กู้ยืมจาก 2 แหล่งเงินทุน	2	2.1
3 แหล่ง	8	8.4
4 แหล่ง	11	11.6
รวม	95	100.0

2.1.11 การรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตผ้าฝ้าย

การศึกษาการรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ จากแหล่งต่าง ของสมาชิกผู้ผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ได้แก่ วิทยุและโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผู้นำกลุ่มฯ และการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 13 ดังนี้

1) การรับข่าวสารจากทางวิทยุและโทรทัศน์ สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 50.53 ได้รับข่าวสารจากทางวิทยุและโทรทัศน์ระหว่าง 1-5 ครั้ง/ปี รองลงมา ร้อยละ 30.53 และ 10.53 ไม่ได้รับข่าวสาร และได้รับข่าวสารจากทางวิทยุและโทรทัศน์ระหว่าง 6-10 ครั้ง/ปี ตามลำดับ โดยมีจำนวนการรับข่าวสารจากทางวิทยุและโทรทัศน์น้อยที่สุด 3 ครั้ง/ปี ได้รับข่าวสารจากทางวิทยุและโทรทัศน์มากที่สุด 20 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 7.3 ครั้ง/ปี

2) การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบล บ้านตาล ส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 66.32 ไม่ได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ รองลงมา ร้อยละ 12.63 ครั้ง/ปี ได้รับข่าวสารจากทางหนังสือพิมพ์ 2 และ 3 ครั้ง/ปี โดยมีจำนวนการรับข่าวสารจากทางหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด 1 ครั้ง/ปี ได้รับข่าวสารจากทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด 3 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 2.1 ครั้ง/ปี

3) การรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบล บ้านตาล ส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ 47.37 ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 1-5 ครั้ง/ปี รองลงมา ร้อยละ 33.68 ไม่ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และ ร้อยละ 10.53 รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 6-10 ครั้ง/ปี โดยมีจำนวนการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมน้อยที่สุด 1 ครั้ง/ปี ได้รับข่าวสารจากรับ มากที่สุด 15 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 4.65 ครั้ง/ปี

4) การรับข่าวสารจากจากผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติใน ตำบลบ้านตาล คิดเป็น ร้อยละ 35.79 ไม่ได้รับข่าวสารจากจากผู้นำกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 28.42 รับ ข่าวสารจากผู้นำกลุ่ม 1-3 ครั้ง/ปี และ ร้อยละ 23.16 ครั้ง/ปี รับข่าวสารจากผู้นำกลุ่ม 4-6 ครั้ง/ปี โดยมีจำนวนการรับข่าวสารจากผู้นำกลุ่มน้อยที่สุด 1 ครั้ง/ปี ได้รับข่าวสารจากผู้นำกลุ่ม มากที่สุด 8 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 3.82 ครั้ง/ปี

5) การรับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติใน ตำบลบ้านตาล ร้อยละ 46.32 ไม่ได้รับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน รองลงมา ร้อยละ 34.74 ได้รับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน 1-5 ครั้ง/ปี และ ร้อยละ 10.53 รับข่าวสารจากการพูดคุย กับเพื่อนบ้าน 11-15 ครั้ง/ปี โดยมีจำนวน การรับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน น้อยที่สุด 1 ครั้ง/ปี รับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน มากที่สุด 20 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามการรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตผ้าฝ้าย

การรับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ครั้ง/ปี	48	50.53
6-10 ครั้ง/ปี	10	10.53
11-15 ครั้ง/ปี	0	0
16-20 ครั้ง/ปี	8	8.42
ไม่ได้รับ	29	30.53
รวม	95	100.0

จำนวนครั้งในการรับฟังข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ น้อยที่สุด 3 ครั้ง/ปี

จำนวนครั้งในการรับฟังข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ มากที่สุด 20 ครั้ง /ปี

จำนวนครั้งในการรับฟังข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ เฉลี่ย 7.3 ครั้ง/ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.1

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามการรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตผ้าฝ้าย (ต่อ)

การรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ครั้ง/ปี	8	8.42
2 ครั้ง/ปี	12	12.63
3 ครั้ง/ปี	12	12.63
ไม่ได้รับ	63	66.32
รวม	95	100.0
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ น้อยที่สุด 1 ครั้ง /ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ มากที่สุด 3 ครั้ง/ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เฉลี่ย 2.1 ครั้ง/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1		
การรับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ครั้ง/ปี	45	47.37
6-10 ครั้ง/ปี	10	10.53
11-15 ครั้ง/ปี	8	8.42
ไม่ได้รับ	32	33.68
รวม	95	100.0
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม น้อยที่สุด 1 ครั้ง /ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มากที่สุด 15 ครั้ง/ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เฉลี่ย 4.65 ครั้ง/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79		

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ศึกษาแยกตามการรับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตผ้าฝ้าย (ต่อ)

การรับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำของกลุ่มฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-3 ครั้ง/ปี	27	28.42
4-6 ครั้ง/ปี	22	23.16
7-9 ครั้ง/ปี	12	12.63
ไม่ได้รับ	34	35.79
รวม	95	100.0
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากผู้นำของกลุ่มฯ น้อยที่สุด 1 ครั้ง /ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากผู้นำของกลุ่มฯ มากที่สุด 8 ครั้ง/ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากผู้นำของกลุ่มฯ เฉลี่ย 3.82 ครั้ง/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.05		
การรับข้อมูลข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ครั้ง/ปี	33	34.74
6-10 ครั้ง/ปี	0	0
11-15 ครั้ง/ปี	10	10.53
16-20 ครั้ง/ปี	8	8.42
ไม่ได้รับ	44	46.32
รวม	95	100.0
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน น้อยที่สุด 1 ครั้ง /ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน มากที่สุด 20 ครั้ง/ปี		
จำนวนครั้งในการรับข่าวสารจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้านเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปีจำนวน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71		

2.1.11 เหตุผลประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.7 มี 2 เหตุผลประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มทอผ้าฝ้าย รองลงมา ร้อยละ 11.49 มี 3 เหตุผลประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มทอผ้า ซึ่งเหตุผลที่ทำให้สมาชิกผลิตผ้าฝ้ายตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มฯ ส่วนใหญ่ คือ เพราะเห็นว่าทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพราะเพื่อนบ้านชักชวน และเพราะผลผลิตผ้าฝ้ายของกลุ่มจะทำให้ผลผลิตผ้าฝ้ายขายได้มากขึ้น

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มที่ศึกษาแยกตามเหตุผลประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม

เหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี 2 เหตุผล	77	88.51
มี 3 เหตุผล	10	11.49
รวม	87	100

n=87

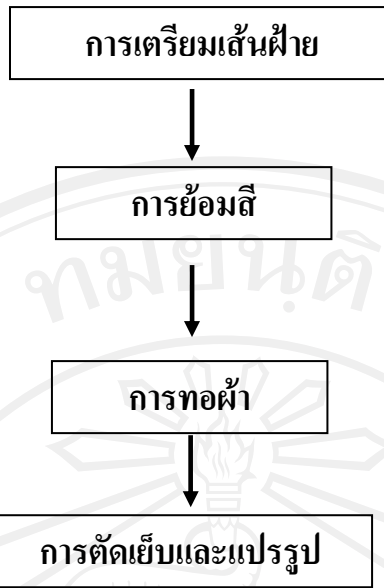
หมายเหตุ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไม่ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน

ตอนที่ 3 ขั้นตอนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ขั้นตอนการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อยกับสมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายทอผ้าในตำบลบ้านตาลจำนวน 5 กลุ่ม พบว่า กลุ่มทอผ้าในตำบลบ้านตาลมีขั้นตอนการผลิตผ้าฝ้ายหลัก 4 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 1

การเตรียมเส้นฝ้ายยืน ซึ่งเป็นเส้นฝ้ายแนวตั้ง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เครือ” ซึ่งต้องทำจากฝ้ายที่มีความเหนียว เพราะเวลาทอผ้าเส้นฝ้ายต้องเสียดเวลาทอผ้าเส้นฝ้ายต้องเสียดสีกับฟืม และแรงกระทบขณะทอผ้า ถ้าใช้เส้นฝ้ายที่เหนียวไม่พออาจทำให้เส้นฝ้ายขาดได้ง่าย การเตรียมเส้น ฝ้ายยืนของกลุ่มทอผ้า มีการเตรียมฝ้ายสำเร็จรูปจากโรงงานซึ่งมีลักษณะเป็นก้อนๆ โดยเส้นฝ้ายนั้นจะมีหลายเบอร์ (ขนาด) ตามความต้องการของลูกค้า (รูปที่ 3)

การย้อมฝ้าย ใช้เทคนิคการย้อมร้อน การย้อมฝ้ายเป็นขั้นตอนแรก และเป็นขั้นตอนที่จะสร้างสีให้แก่เส้นด้ายซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญนับตั้งแต่การหาวัตถุดิบ เทคนิคการให้สี เทคนิคการสร้างลวดลาย กระบวนการย้อม (รูปที่ 5)

รูปที่ 1 ขั้นตอนการผลิตผ้าฝ้ายทอมือในตำบลบ้านตาลเหนือ

วัตถุดิบหลักในการย้อม ได้แก่ เปลือกไม้คุณสมบัติของเปลือกไม้นั้นจะต้อง เป็นเปลือกไม้ที่ให้สี สังกะสีได้โดยที่ต้นไม้นั้นจะมียางเมื่อทดลองฉีกเปลือกของลำต้น แต่โดยส่วนใหญ่ แล้วเปลือกไม้ที่ใช้จะเป็นเปลือกไม้ในชุมชน เช่น เปลือกไม้มะม่วง เปลือกไม้ขนุน เปลือกไม้และเนื้อไม้ประคูน นอกจากนี้ยังมีการนำส่วนของผลมาใช้ในการย้อม เช่น มะเกลือ หรืออาจเป็นดินที่มีสี เช่น ดินแดง รวมทั้งครั้งได้ ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้จะให้สีแดง

รูปที่ 2 เส้นฝ้ายยืนสำหรับขึ้นเครื่องทอ

เทคนิคการให้สี

- สีเขียว เปลือกเพกา หากต้องการสีเข้มให้ผสมกับผลมะเกลือขณะต้มน้ำข้อม
- สีน้ำตาล เปลือกประดู่
- สีดำ ผลมะเกลือ
- สีชมพู ฝรั่ง

รูปที่ 3 วัตถุดิบธรรมชาติที่นำมาข้อมผ้าฝ้ายผลมะเกลือ (บนซ้าย)
เปลือกประดู่ (บนขวา) ดินแดง(ล่างซ้าย) ฝรั่ง (ล่างขวา)

การข้อมสีธรรมชาติ โดยทั่วไปกลุ่มผู้ทอผ้าฝ้ายข้อมสีธรรมชาติจะทำการข้อมเส้นด้ายโดยการนำชิ้นส่วนของพืชที่ให้สีตรงตามต้องการไปสับให้ละเอียดแล้วแช่น้ำเอาไว้อย่างน้อย 1 คืน จากนั้นนำไปต้มในน้ำเดือดประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อสกัดเอาสีของเปลือกออกมาจาก นั้นนำน้ำสีไปอุ่นด้วยไฟอ่อนๆ ให้เดือดแล้วค่อยนำเส้นฝ้ายที่ผ่านการทำความสะอาด โดยการไล่ไขมันออกแล้วไปต้มในน้ำข้อมเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้ได้สีที่สม่ำเสมอในขั้นตอนนี้ผู้ผลิตจะต้องหมั่นยกเส้นฝ้ายขึ้นให้ถูกอากาศ และกลับเส้นฝ้ายให้ถูกน้ำข้อมเสมอกันทุกๆ 10-15 นาที จนสีซึมเข้าเส้นฝ้ายแล้วนำไปซักในน้ำเปล่าหลายๆ ครั้ง จนน้ำใส บีบน้ำออกให้แห้ง แล้วแขวนผึ่งไว้ในที่ร่มจนแห้งสนิท โดยเส้นฝ้ายที่เกิดจากการข้อมสีธรรมชาตินั้นทำให้เกิดสีธรรมชาติ และสวยงามอีกทั้งไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ข้อมและผู้บริโภค น้ำสีที่เหลือจากการข้อมก็ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

การย้อมสีผ้าฝ้ายด้วยเปลือกไม้ นั้น มีลักษณะเด่นอยู่ที่สีที่ได้แต่ละครั้งจะไม่เหมือนกัน เพราะเปลือกไม้แต่ละต้น แต่ละส่วนนั้นให้สีต่างกัน ถึงแม้ว่าจะมีการชั่ง ตวง วัตถุดิบก็ตาม ดังนั้น เมื่อมีใบตั่งสินค้าจำนวนมาก จำเป็นจะต้องต้มเปลือกไม้ และย้อมในครั้งเดียวกันหลายๆ หากทำคนละครั้งกันจะได้สีที่เหมือนกัน (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 หม้อต้มที่ใช้สำหรับการย้อมสีผ้าฝ้าย

การทอผ้าฝ้าย ช่างทอผ้าโดยส่วนใหญ่จะเป็นช่างสูงอายุที่ทอผ้าใช้ในครัวเรือนมาแต่เดิมอยู่แล้ว ใช้กระบวนการเรียบง่าย ลวดลายธรรมดา ลายสอง รูปแบบที่ทอได้แก่ ผ้าชิ้นสำหรับตัด ผ้าห่ม ผ้าพันคอ การทอผ้านั้น กลุ่มจะกระจายการทอผ้าให้กับสมาชิกตามความถนัด เช่น ช่างทอผ้าที่ถนัดทอผ้าเมตรก็จะทอผ้าเมตรอย่างเดียว ใครถนัดทอผ้าอะไรก็ทำเฉพาะที่ตนเองถนัด ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ที่ได้จึงมีคุณภาพ เพราะผู้ผลิตมีความชำนาญ ซึ่งขั้นตอนและอุปกรณ์ในการทอผ้ามีดังนี้

การรวักฝ้าย คือการนำเอาฝ้ายที่ย้อมแล้วมาใส่กวงแล้ว กรอใส่อัก (กระป๋อง) ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 เส้นฝ้ายที่ผ่านการกวัก โดยการกรอใส่กระป๋อง

การคั่นฝ้าย หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “การจั่นฝ้าย” คือ การนำเส้นฝ้ายขึ้นมากำหนด ความกว้างและความยาวตามที่ต้องการทอและพอดีกับจำนวนฟันพืม ที่ต้องการ โดยเริ่มจากการนำ ฝ้ายที่เป็นก้อนๆนำมาใส่กงแล้วกรอใส่อีก แล้วเริ่มการจั่นเส้นฝ้ายด้วยการใช้มือจับเส้นฝ้ายทุก เส้นแล้วเดินเส้นฝ้ายหลักคั่น (ตะขอ) จนได้จำนวนและขนาดตามที่ต้องการ เมื่อเสร็จแล้วก็นำ เชือกมาผูกเครื่องฝ้ายหรือเครื่องทอไว้เพื่อความสะดวกในการนับจำนวนเส้นฝ้ายและนำเส้นฝ้ายออก จากหลักคั่น (ตะขอ) ดังรูปที่ 7

รูปที่ 7 การคั่นฝ้าย หรือ การจั่นฝ้าย

การสืบหูก คือกรรมวิธีนำเอาเส้นฝ้ายขึ้นที่ย้อมสีแล้วไปต่อเข้ากับกอกหูก (ส่วนที่เหลือจากการทอครั้งสุดท้าย)ซึ่งการต่อเส้นด้ายที่หลีกกับเครื่องฝ้ายขึ้นนั้น ต้องผ่านฟืมและเขาหูก ซึ่งต้องใช้เวลานานและใช้ความละเอียดอ่อนมาก (รูปที่ 8)

รูปที่ 6 ฟืมสำหรับการสืบหูก

การกางหูก คือการจัดนำเครื่องหูกที่ผ่านการสืบหูกแล้วมาผูกติดกับที่ทอผ้าโดยใช้เชือกครั้งกรั้งเรือหูกให้อยู่ในโครงที่ตามแนวระนาบ แขนงฟืมและตะกอให้อยู่ในแนวตั้งฉากกับเครื่องหูกเพื่อเตรียมพร้อมในการทอผ้าเป็นขั้นต่อไป (รูปที่ 8)

รูปที่ 7 การกางและการหวีหูก

การหวีหูก คือการทำให้เส้นฝ้ายเรียบลื่นเหนียวเป็นระเบียบและแข็งแรงทนทานต่อ การเคลื่อนตัวเสียดสีจากพื้นหวีของฟืม ซึ่งจะทำหลังจากกางหูกเสร็จเรียบร้อยแล้ว (รูปที่ 9)

การเตรียมเส้นฝ้ายพุ่ง เป็นการเส้นฝ้ายที่จะใช้ทอตามขวางของผ้า โดยการเตรียมด้ายพุ่งจะประกอบด้วย

- การข้อมลี มีขั้นตอนเดียวกันกับการข้อมเส้นฝ้ายยืน
- การกวักฝ้ายคือการนำฝ้ายที่ข้อมมาใส่กวงแล้วกรอใส่อีก (กระป๋อง)
- การปั่นหลอดหรือชาวบ้านเรียกว่า“การผัดหลอด” คือการนำเส้นฝ้ายที่อยู่ในอีก ภากรอใส่หลอด เพื่อเตรียมไว้ใส่กระสวยซึ่งใช้เป็นด้ายพุ่งสำหรับทอ
- การทอ เป็นการนำเส้นฝ้ายพุ่งมาทอให้จัดกับเส้นฝ้ายยืนที่จิ้งไว้ในที่ก่อนแล้ว ซึ่งจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทอผ้าฝ้ายและจะได้ผลิตผ้า สีธรรมชาติของกลุ่ม ดังรูปที่ 9

รูปที่ 8 การเตรียมเส้นฝ้ายพุ่ง การปั่นหลอด (ซ้าย) กระสวย (ขวา)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

กระบวนการที่กลุ่มฯได้ดำเนินการไปนั้น ผู้วิจัยได้มีการจัดแบ่งข้อมูลตามการจัดการเป็น 10 ประเด็น ได้แก่ 1) บุคคลสำคัญในการสอนกระบวนการทอผ้า 2) การรับการถ่ายทอดวิธีการทอผ้า 3) แหล่งวัตถุดิบ 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีธรรมชาติ สดุดลาย และการจัดการวัตถุดิบ 5) ผลิตภัณฑ์และจุดเด่นของกลุ่ม 6) ลักษณะของผลิตภัณฑ์และการยอมรับของตลาด 7) แหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ 8) ปัญหาและอุปสรรคที่ประสบอยู่ 9) การเชื่อมโยงกับองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ 10) แผนงานที่จะดำเนินงานต่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พบว่าบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการสอนกระบวนการทอผ้าให้แก่สมาชิกในกลุ่ม คือ แม่รองลงมาคือ แกนนำกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่นอกจากจะได้รับการถ่ายทอดวิธีการทอผ้ามา

จากแม่ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สมาชิกบางส่วนยังได้รับการถ่ายทอดวิธีการทอผ้ามาจากการเข้ารับการอบรมการทอผ้าจากกลุ่ม และฝึกฝนด้วยตัวเอง

แหล่งวัตถุดิบเส้นด้าย ที่นำไปใช้ในการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล พบว่ามีมาจากหลายแหล่ง เช่น ซื่อจากนอกพื้นที่ตำบลบ้านตาล หรือโรงงานผลิตฝ้าย ซึ่งจากการพูดคุยกับประธานกลุ่มทอผ้าบ้านช่างเค็งกล่าวว่า (น.ส.พิสมัย นู๊ดพรม) “วัตถุดิบที่กลุ่มซื้ออยู่ในตอนนี้เป็นวัตถุดิบที่ซื้อมาจากโรงงานที่กรุงเทพฯ” สอดคล้องกับคำบอกเล่าของสมาชิกทอผ้าบ้านตาลกลางคนหนึ่ง (น.ส.ดวงดี ต๊ะติญญา) “เส้นด้ายฝ้ายที่ทออยู่ในปัจจุบันซื้อมาจากโรงงาน” แต่ส่วนใหญ่จะได้มาจากการผลิตฝ้ายในท้องถิ่น โดยการปลูกเองของสมาชิกกลุ่ม หรือเกษตรกรปลูกฝ้ายในตำบลบ้านตาล ซึ่งจากการพูดคุยกับประธานกลุ่มทอผ้าบ้านใหม่พัฒนา (นางจันทร์ออน ด้วงสังข์) กล่าวว่า “วัตถุดิบของฝ้ายที่กลุ่มนำมาใช้ในการทอผ้าในปัจจุบันได้มาจากการปลูกเอง” และสมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านตาลเหนืออีกคนหนึ่งกล่าวสอดคล้องกันว่า “ฝ้ายที่นำมาทอผ้าของกลุ่มนั้นเป็นฝ้ายที่ปลูกเอง โดยเป็นการปลูกของเกษตรกรในชุมชน หรือสมาชิกของกลุ่ม”

ในด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการย้อม ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เปลือกไม้ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาลใช้วัตถุดิบในการย้อมสีหลายชนิดแต่ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบธรรมชาติได้แก่ ใบไม้ เปลือกไม้ เนื้อไม้ และลำต้น อีกส่วนหนึ่งเป็นสารเคมีซึ่งนำมาใช้เพื่อช่วยให้สีที่ย้อมติดทนนานไม่ซีดจาง ดังจะเห็น ได้จากการพูดคุยกับนางบัวจัน มีดีโพธิ์ ประธานกลุ่ม เกี่ยวกับวัตถุดิบที่ใช้ในการย้อมสีเล่าว่า (วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “ วัตถุดิบจากธรรมชาติที่กลุ่มใช้ย้อมสีมีหลายชนิดได้แก่ ใบมะม่วง ใบหูกวาง ใบยูคาลิปตัส เปลือกไม้มะม่วง เปลือกไม้ขหนูน เปลือกไม้และเนื้อไม้ประดู่ ครั้ง ดินแดง และต้นคราม แต่ชนิดก้จะให้สี แตกต่างกันไปส่วนมากจะหาได้ภายในหมู่บ้าน ใบไม้บางชนิดก็เก็บจากสวนของประธานกลุ่มเอง” นอกจากนี้ นางแก้วตา คำมูลใจ สมาชิกกลุ่มคนหนึ่งยังได้อธิบายถึงเรื่องเดียวกันว่า (วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “ ส่วนใหญ่กลุ่มจะใช้สีย้อมธรรมชาติซึ่งวัตถุดิบที่ซื้อมักจะเป็นใบไม้ เปลือกไม้และเนื้อไม้ที่ใช้อยู่ ๆ คือใบมะม่วง หากนำไปย้อมจะให้สีเขียว ใบหูกวางจะให้สีเขียว หรือสีเหลืองอมเขียว ใบยูคาลิปตัสจะให้สีครีมอ่อน ต้นครามจะให้สีน้ำเงิน หรือสีคราม เปลือกไม้และเนื้อไม้ประดู่จะให้สีน้ำตาลอมชมพูหรือสีกะปิ เปลือกไม้ขหนูนจะให้ สีเหลืองอ่อนและเปลือกไม้มะม่วงจะให้สีเหลืองซึ่งวัตถุดิบที่ใช้อย้อมสีนี้แม้จะเป็นชนิดเดียวกัน ก็อาจให้สีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปริมาณที่ใช้และถ้าเป็นเปลือกไม้หรือเนื้อไม้ที่ยังสดสีที่ได้จะเข้ม และสดใสแต่ถ้าเก็บไว้นาน ๆ สีที่ได้จะซีดจางลงเรื่อย ๆ ” และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หลังจากที่ย้อมสีเสร็จแล้วจะมีการเติมสารเคมีบางอย่างลงในน้ำย้อมสี จากนั้นก็นำเส้นฝ้ายมาแช่ทิ้งไว้สักพักสีของเส้นฝ้ายจะค่อย ๆ

เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการพูดคุยกับ น.ส.ดวงดี ต๊ะติญญา สมาชิกกลุ่มกล่าวว่า (วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “หลังจากที่ย้อมสีเสร็จแล้วจะเติมสารเคมีในน้ำย้อมซึ่งสารเคมีที่ใช้ส่วนใหญ่หาซื้อได้ง่ายได้แก่ สารส้มจะช่วยให้สีย้อมติดแน่น น้ำปูนใสจะทำให้สีของเส้นฝ้ายที่ย้อมเข้มขึ้น สนิมจะทำให้สีของเส้นฝ้ายเข้มขึ้นหรือซีดลงขึ้นอยู่กับการทำปฏิกิริยาเคมีกับวัตถุดิบที่ใช้ย้อมสีและจุนสีทำให้สีย้อมติดแน่นทนนาน สารเคมีที่ใช้นี้อาจเรียกว่า สารช่วยกระตุ้นในการติดสี ”

โดยสมาชิกกลุ่มมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการนำวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ส่วนต่าง ๆ ของพืชที่ให้สี เกิดจากการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ นางจันทร์ เบ็ญตาสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลใต้ (วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวว่า “วัตถุดิบที่กลุ่มใช้กลุ่มทอผ้าและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ส่วนได้มาจากวัสดุตามธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้” และได้มีการถ่ายทอดมายังสมาชิกที่ทำการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ และในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มได้ประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการย้อมผ้า เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย โดยมีการพัฒนาสี และลวดลายของผ้าให้มีความสวยงาม หลากหลาย ซึ่งการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังทำให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการวัตถุดิบตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาง่ายในท้องถิ่น และราคาถูก น.ส.กมลพร ปู่ดพรม สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลเหนือคนหนึ่ง (วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวว่า “เมื่อเราเข้าใจในพรรณไม้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นและรู้จักนำมาใช้ในการย้อมสีของผ้าฝ้ายจะทำให้ประหยัดไม่ต้องซื้อสีย้อม เพราะสีที่ได้นำมาจากธรรมชาติ” สอดคล้องกับ นางบัวจิ้น มีด โห้ ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านตาลกลาง (วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวว่า “การใช้เปลือกไม้เป็นวัตถุดิบย้อมสีผ้าฝ้ายสีธรรมชาติจะทำให้มีการใช้วัตถุดิบอย่างประหยัด และได้สีที่ตรงตามความต้องการ” สอดคล้องกับ นางสาวพิสมัย ปู่ดพรม ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านช่างเคิ่ง (วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวเสริมว่า “เมื่อรู้เทคนิควิธีการย้อมสีธรรมชาติโดยใช้พรรณไม้ที่มีในท้องถิ่น จึงทำให้ประหยัดวัตถุดิบในการย้อมสี ที่นำมาใช้ย้อมผ้า นอกจากนี้ยังทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และมีการนำไปใช้อย่างระมัดระวังอีกด้วย ”

ตอนที่ 4 การใช้ภูมิปัญญาในการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ

ด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล

ผู้วิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มทอผ้าและแปรรูปผ้าฝ้ายได้มีการผลิต ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าเมตร และแปรรูปผ้าฝ้ายที่ย้อมสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าพันคอ หมอน เสื้อผ้า กางเกง ผ้าจีน กระเป๋า ซึ่งจากคำบอกเล่าของ นางจันทร์ออน ด้วงสังข์ ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านใหม่พัฒนา (วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “ผลิตภัณฑ์หลักที่ทางกลุ่มผลิตคือ การทอผ้าเป็นผืน” สอดคล้องกับ

นางบัวจัน มีคโห้ง ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านตาลกลาง (วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) ได้กล่าวเสริมว่า “กลุ่มได้ทำการผลิตผ้าเมตร และยังได้มีการแปรรูปผ้าที่ทอในกลุ่มเป็นกางเกง และเสื้อ” และนางแก้วตา คำมูลใจ สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลเหนือคนหนึ่ง (วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวเสริมว่า “กลุ่มได้มีการแปรรูปผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และผลิตภัณฑ์ที่เด่นของกลุ่มมีหลายอย่าง เช่น ผ้าเมตร กระเป๋ ผ้าพันคอ ผ้าซิ่น และเป็นที่นิยมและยอมรับเป็นอย่างมาก และยังทำให้คนรู้จักกลุ่มทอผ้าบ้านตาลมากขึ้น” นอกจากนี้ทางกลุ่มยังรับผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่ม คือ ผ้าพันคอ และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาลได้รับการยอมรับในตลาดเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากยอดขายผ้าพันคอ ที่มีความต้องการเป็นจากลูกค้าเป็นจำนวนมาก และจะมีคำสั่งซื้อเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูหนาว

รูปที่ 9 เส้นด้ายที่ผ่านการย้อมสีเปลือกไม้ธรรมชาติ

รูปที่ 10 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล

ด้านการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์

การจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) จำหน่ายในรูปแบบของกลุ่ม โดยมีการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชน และยังมีการจำหน่ายโดยการออกร้าน ดังจะเห็นได้จากการพูดคุยกับ นางบัวจัน มีดโห่ง ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านตาลกลาง (26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) ว่า “กลุ่มได้มีการนำสินค้าที่ผลิตได้ไปออกร้านแสดง และจำหน่ายสินค้าตามงานเทศกาลต่าง ๆ ทั้งในและนอกจังหวัด” 2) ขายเองโดยสมาชิกกลุ่ม 3) การขายส่งโดยไม่มีศูนย์จำหน่าย ส่วนใหญ่จะเป็นการขายในปริมาณมาก ๆ โดยมากคนกลางมารับซื้อ หรือขายส่งโดยตรงจากกลุ่มไปยังลูกค้า เช่น ขายส่งให้กับบริษัท Thai Craft และทางกลุ่มยังมีคำสั่งซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจากต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น แคนาดา และไต้หวัน ซึ่งสอดคล้องกับการพูดคุยกับ น.ส. พิสมัย ปุฒพรม ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านช้างเค็ง (27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “ผลิตภัณฑ์กลุ่มที่ผ่านการแปรรูปแล้ว บางส่วนจะขายปลีกที่เซ็นทรัลแอร์พอร์ต และบริษัท Thai Craft และมีการขายส่งให้กับต่างประเทศตามคำสั่งซื้อของลูกค้า” โดยทางกลุ่มมีการบริหารจัดการด้านการตลาดด้วยการแบ่งหน้าที่การผลิตของสมาชิกตามคำสั่งซื้อของลูกค้า แล้วทำการกระจายคำสั่งซื้อไปยังสมาชิกที่ทำหน้าที่ผลิตต่าง ๆ เช่น การย้อมสีผ้า ที่มีการจัดสถานที่ย้อมไว้เฉพาะหลังจากนั้น ก็จะส่งเส้นด้ายที่ผ่านการย้อมไปยังสมาชิกที่ทำหน้าที่ทอผ้า โดยประธานกลุ่มมีหน้าที่ในการประสานงานในการผลิตตามคำสั่งซื้อ นอกจากนี้ประธานกลุ่มยังมีหน้าที่ในการประสานงานด้านการตลาดกับภายนอกด้วย

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล พบว่ากลุ่มยังประสบปัญหาอยู่บ้าง ทั้งทางด้านปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิต และการตลาด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขาดการพัฒนาทักษะ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ในการผลิตและแปรรูปผ้าฝ้าย
2. ขั้นตอนการผลิตมีความซับซ้อน
3. คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ตรงตามคำสั่งซื้อของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของสีผ้า
4. ต้นทุนด้านวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทอผ้ามีราคาสูง
5. รายได้และผลตอบแทนที่ยังน้อยอยู่
6. มีสมาชิกน้อย ขาดแรงงานในการผลิต
7. ขั้นตอนในการผลิตใช้เวลานาน
8. กลุ่มฯ ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ด้านการเชื่อมโยงของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล กับกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ โดยทางกลุ่มมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังต่อไปนี้ 1) องค์กรบริหารส่วนตำบล และกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากทั้งสององค์กรนี้เป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนและบริหารด้านการเงินให้กับกลุ่มฯ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลเหนือคนหนึ่ง (นางบุญทอง นันตะหม่น) “ทางกลุ่มมีการเชื่อมโยงกับองค์กรบริหารส่วนตำบล เพราะองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน” 2) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับด้านการรับรองคุณภาพ และการพัฒนาเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ในฐานะที่กลุ่มเป็นผู้ผลิตและแปรรูปผ้า จากการพูดคุยกับ น.ส.พิศมัย ปุ๊ดพรม ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านช่างเคิ่ง (26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวว่า “ทางกลุ่มได้มีการเชื่อมโยงกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อขอรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และติดต่อกับกรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและพาณิชย์จังหวัดเพื่อให้ได้มาตรฐานเอกลักษณ์ของเชียงใหม่” และจากคำบอกเล่าของ นางทอง ปันตัน สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลกลาง (26 มิถุนายน พ.ศ. 2554) คนหนึ่งในเรื่องเดียวกันนี้ “กลุ่มมีการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกที่ส่งเสริมการแสดงผลและจำหน่ายสินค้า โดยมีการทำโครงการร่วมกับโครงการฝ้ายแกมไหมและกรมอุตสาหกรรม” 3) การเชื่อมโยงสำนักพัฒนาชุมชนจังหวัด ในด้านการฝึกอบรมเทคนิค วิธีการย้อมผ้า การสร้างลายผ้า 4) ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ในด้านการส่งเสริมการแปรรูปผ้าฝ้าย 5) หน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมอุตสาหกรรมภาคเหนือ โครงการฝ้ายแกมไหม ในด้านการจัดแสดงและจัดจำหน่ายสินค้า

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล มีแผนงานที่จะส่งเสริมให้มีศูนย์จัดจำหน่ายในชุมชน ขยายตลาดทั้งภายในและนอกประเทศให้เป็นที่แพร่หลาย ตำรวจความต้องการของตลาด ในด้านคุณภาพ รูปแบบ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเทคนิคการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่อไป ดังจะเห็นได้จากการพูดคุยกับประธานกลุ่มทอผ้าบ้านช่างเคิ่ง (น.ส.พิสมัย ปุคพรม) “กลุ่มมีแผนที่จะลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ทางกลุ่มจะเปลี่ยนวิธีการขายโดยการจัดให้มีการขายในชุมชน” ในกรณีเดียวกันนี้สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลเหนือคนหนึ่ง (นางบุญทอง นันตะหม่น) “ควรขยายตลาดไปต่างประเทศ อยากให้ชาวต่างชาติซื้อของทางกลุ่มมากๆ”

ตอนที่ 5 ปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าและแนวทางแก้ไข

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม แล้วนำข้อมูลผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล มาวิเคราะห์จำแนกปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มผลผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มทอผ้าในตำบลบ้านตาล โดยแบ่งข้อมูลเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อจำกัดของวัตถุดิบ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตผ้าฝ้ายของกลุ่มฯ เนื่องจากวัตถุดิบฝ้ายที่จะทำมาทำเส้นด้าย และขึ้นเครื่องหยาบ นางอุ้นเรือน หวันแดง สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลได้ คนหนึ่ง (25 มิถุนายน พ.ศ. 2554) แสดงความคิดเห็นว่า “อุปสรรคในการทอผ้าคือวัตถุดิบในท้องถิ่นมีน้อย ต้องซื้อจากแหล่งอื่น และยังทำให้เกิดปัญหา คือไม่สามารถจะซื้อเส้นด้ายจากแหล่งอื่นปริมาณมาก ๆ ได้ เนื่องจากเงินทุนมีน้อย” โดยทางกลุ่มได้เสนอแนวทางในการแก้ไข คือ ส่งเสริมให้มีการปลูกฝ้ายทดแทน รวมไปถึงการซื้อจากแหล่งภายนอก

2. ข้อจำกัดด้านแรงงาน สมาชิกกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ที่ร่วมผลิตและแปรรูปมีค่อนข้างน้อยและส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงไม่สามารถผลิตผ้าฝ้ายทอมือในปริมาณมากได้ ทำงานได้ไม่รวดเร็วนัก โดยทางกลุ่มได้เสนอแนวทางการแก้ไขโดยการเสนอให้มีการชักชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกลุ่ม การจัดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการฝึกอาชีพ นางวนิดา สุขสา สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาลเหนือ คนหนึ่ง (27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) ได้ให้ความคิดเห็นกับปัญหาในการบริหารกลุ่ม ด้านแรงงาน “ปัจจุบันจำนวนสมาชิกที่จะมาทอผ้ามีจำนวนน้อยลง ดังนั้นควรหาแหล่งของแรงจากต่างหมู่บ้านเข้ามาทอผ้า” สอดคล้องกับความคิดเห็นของนางบัวจัน มีดโห่ง ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านกลาง (27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) “ขาดแคลนแรงงาน ต้องหาแรงงานจากต่างถิ่นมาทดแทน”

3. **ข้อจำกัดด้านการผลิต** ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับปัญหาด้านปริมาณผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด ของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ ความสามารถในการผลิตที่ต่ำ ทำให้ปริมาณสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีไม่เพียงพอตามคำสั่งซื้อของลูกค้าและตลาด รวมไปถึงปัญหาด้านการวางแผนการตลาดและการประสานงานภายในกลุ่มที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ สมาชิกกลุ่มได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาหลายวิธีการ เช่น การตุนสินค้าเพื่อป้องกันการขาดแคลนสินค้า การจัดสรรการแบ่งการรับคำสั่งซื้อ วางแผนและกลยุทธ์การตลาดใหม่ จัดสรรเวลาจากอาชีพ/รอง ให้ชัดเจน จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะในทุกกรรมวิธีของการผลิตผ้าฝ้าย น.ส. ก้องคำ ปัญญามูล สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านตาล ได้อีกคน (25 มิถุนายน พ.ศ. 2554) ให้ความเห็นเรื่องนี้ว่า “การผลิตผ้าของกลุ่มบางครั้งก็ไม่เป็นไปตามที่ต้องการของลูกค้า เนื่องจากกลุ่มผลิตผ้าไม่ทัน ควรมีการกักตุนสินค้าไว้ให้มากในช่วงที่สมาชิกสามารถผลิตได้มากๆ”

4. **ปัญหาด้านคุณภาพผลผลิต** ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาลบางชนิด ยังมีปัญหาด้านคุณภาพ เช่น สีของผ้า ลวดลายที่ยังไม่มีความหลากหลาย และคุณภาพของสินค้าที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า ทำให้สินค้าขายไม่ได้ โดยกลุ่มฯ มีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้และได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพที่ดีกว่าเดิมและสำรวจตลาด จากการประชุมกลุ่มย่อย นางสาคร ทนันทชัย สมาชิกคนกลุ่มทอผ้าบ้านตาลได้คนหนึ่ง (27 มิถุนายน พ.ศ. 2554) กล่าวว่า “สินค้าที่ออกมาไม่มีความหลากหลายทั้งทางด้านสี ลวดลายและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในตำบลบ้านตาล ยังมีความคาดหวังต่อกลุ่มฯ ในหลายๆด้าน เช่น ต้องการให้กลุ่มมีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานในการยอมรับ กลุ่มฯ ควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิต เนื่องจากสมาชิกกลุ่มบางคนยังมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตที่ไม่ดีพอ และควรมีการขยายกลุ่มทอผ้าให้ใหญ่ขึ้น เพื่อเพิ่มปริมาณสินค้า รวมทั้งทางกลุ่มควรพัฒนารูปแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และมีคุณภาพที่ดีกว่าเดิม